

**Stanowisko Zarządu
Śląskiego Związku Gmin i Powiatów
z dnia 9 listopada 2023 r.**

w sprawie: **zwiększenia dofinansowania środowiskowych domów samopomocy i zagwarantowania środków finansowych na przyszłe lata**

Prowadzenie środowiskowych domów samopomocy (ŚDS) jest zadaniem gminy lub powiatu z zakresu administracji rządowej, a środki finansowe na realizację przedmiotowego zadania zapewnia budżet państwa. Zasady finansowania bieżących kosztów prowadzenia środowiskowych domów samopomocy zostały uregulowane w *ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.)*. Miesięczną kwotę dotacji z budżetu państwa na pokrycie bieżących kosztów prowadzenia ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi ustala wojewoda.

Ustawowa wysokość dotacji na jednego uczestnika ŚDS wynosi 1.940,00 zł, tj. 250% kryterium dochodowego, o którym mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy. Jednocześnie na podstawie art. 51c ust. 5 przywołanej ustawy, ustalona kwota miesięcznej dotacji na uczestników z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub spektrum autyzmu, którzy posiadają orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności wraz ze wskazaniem konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji została zwiększona o kwotę 582,00 zł.

W 2023 roku z uwagi na zgłaszane liczne problemy finansowe środowiskowych domów samopomocy miesięczna wojewódzka kwota dotacji na jednego uczestnika ośrodka wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi została zwiększona do kwoty **2.250,40 zł tj. 290% kryterium dochodowego**, o którym mowa w art. 8 ust.1 pkt 1 ww. ustawy. Analogicznie została również zwiększona kwota przyznawana na podstawie ww. art. 51c ust. 5 ustawy o pomocy społecznej (dla uczestników z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub spektrum autyzmu ...). Środki te pochodziły z rezerwy celowej budżetu państwa zaplanowanej w ustawie budżetowej na 2023 rok.

Otrzymywane przez środowiskowe domy samopomocy środki finansowe z budżetu państwa na obecnym zwiększonym poziomie są niewystarczające do zapewnienia prawidłowego funkcjonowania placówek. Problem finansowania ŚDS był już zgłaszany m.in. w formie stanowiska Zarządu Śląskiego Związku Gmin i Powiatów z dnia 11.10.2022 r. Utrzymujące się od dłuższego czasu problemy finansowe środowiskowych domów samopomocy mają związek przede wszystkim ze zbyt niskim finansowaniem z budżetu państwa w stosunku do wzrostu kosztów zatrudnienia i obligatoryjnym dostosowaniem placówek do standardów wynikających z *Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie środowiskowych domów samopomocy z dnia 9 grudnia*

2010 r. (tj. Dz. U. z 2020 r., poz. 249). Wzrost kosztów utrzymania - bieżących opłat, kolejne wzrosty płacy minimalnej od 2024 r., konieczność spełnienia wymogów dotyczących zatrudnienia, wiąże się z ciągłym ograniczaniem pozostałych wydatków, zmniejszając tym samym do minimum ofertę dla uczestników domu i wynagrodzenia pracowników. Minimalne wynagrodzenia dla wyspecjalizowanej kadry pracowniczej powodują nasilające się problemy kadrowe – odpływ pracowników i realne ryzyko dalszego funkcjonowania środowiskowych domów samopomocy. Sytuacja powyższa zmusza zarządzających placówkami do radykalnych „cięć” kosztów i poszukiwania dodatkowych środków finansowych (np. zwolnień z opłat, bonifikat kosztem budżetów gmin i powiatów). Stopniowo ogranicza się do niezbędnego minimum zakres działań realizowanych w środowiskowych domach samopomocy, rezygnuje się z części zajęć rehabilitacyjnych, ogranicza się do części roku budżetowego poszczególne usługi świadczone w jednostce, a także rezygnuje się z usług transportowych dla uczestników placówki, tym samym ograniczając dostępność usług dla osób z niepełnosprawnością intelektualną i zaburzeniami psychicznymi a także z niepełnosprawnościami sprzężonymi.

Problemy finansowe środowiskowych domów samopomocy wiążą się z:

- wzrostem płacy minimalnej i zabezpieczeniem środków finansowych na ten cel,
- wzrostem kosztów zatrudnienia, z uwagi na wymagane ustawowo standardy zatrudnienia, tj. konieczność utrzymania na odpowiednim poziomie wskaźników zatrudnienia, konieczność zatrudnienia kadry z odpowiednimi kwalifikacjami i predyspozycjami osobowościowymi, niezbędnymi w pracy z osobami chorującymi psychicznie,
- wzrostem kosztów zakupu posiłków dla uczestników domu,
- znacznym kosztem usług transportowych (pomimo, iż usługa ta jest fakultatywna, to jednak przy osobach z niepełnosprawnością intelektualną i z niepełnosprawnościami sprzężonymi - bezwzględnie konieczna),
- wzrostem kosztów zakupu materiałów niezbędnych do rehabilitacji,
- wzrostem codziennych kosztów utrzymania,
- obowiązkową standaryzacją placówki, tj. poza utrzymaniem wskaźników zatrudnienia, odpowiedniego poziomu świadczonych usług, wymaganiami dot. kwalifikacji personelu, również wymagania dotyczące dostępności obiektu dla osób z niepełnosprawnościami.

Wskazane problemy finansowe powodują:

- ograniczanie świadczonych usług do niezbędnego minimum,
- ograniczenia płacowe nieadekwatne do kwalifikacji, umiejętności i złożoności realizowanych zadań przez kadrę pracowniczą,
- destabilizację zatrudnienia poprzez brak możliwości utrzymania wykwalifikowanych pracowników,
- brak możliwości zaplanowania działań na cały rok budżetowy,
- trudności z zapewnieniem ciągłości procesu wspierająco-aktywizującego uczestników placówki z powodu zwiększonej rotacji pracowników,
- pozyskiwanie innych środków finansowych kosztem innych instytucji i jednostek.

Stały wzrost kosztów utrzymania środowiskowych domów samopomocy i brak zagwarantowanej ustawowo zwiększonej kwoty dotacji na kolejne lata powodują niezmiennie, coroczne problemy finansowe i obawy o brak możliwości zapewnienia ciągłości działania jednostek. Dlatego **konieczne i w pełni uzasadnione jest zagwarantowanie zwiększonego finansowania środowiskowych domów samopomocy na 2024 rok i na przyszłe lata**, wzorem rozwiązań przyjętych dla warsztatów terapii zajęciowej. Wysokość dofinansowania winna być **zrównana i utrzymana przynajmniej na poziomie środków finansowych, które otrzymują warsztaty terapii zajęciowej (WTZ)**. Zakres działania obydwu placówek jest zbliżony, przy czym potrzeby w zakresie rehabilitacji uczestników środowiskowych domów samopomocy są większe w porównaniu do uczestników WTZ. ŚDS i WTZ zapewniają osobom niepełnosprawnym możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej, pobyt dzienny, w ramach którego podejmowane są działania rehabilitacyjne – społeczne i zawodowe, przygotowują do życia w społeczeństwie, funkcjonowania w środowisku, pozwalają na zdobycie umiejętności życiowych. W obydwu placówkach konieczne jest zatrudnienie wyspecjalizowanej kadry pracowniczej oraz podejmowanie szeregu kosztownych działań (np. zapewnienie uczestnikom posiłków, transportu). Dodatkowo działalność środowiskowych domów samopomocy podlega obowiązkowej standaryzacji, co wiąże się ze zwiększonymi kosztami. Kwota dofinansowania warsztatów terapii zajęciowej jest regularnie podwyższana i zapewniona ustawowo na przyszłe lata w *Rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie algorytmu przekazywania środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych samorządom wojewódzkim i powiatowym (tj. Dz. U. z 2019 poz. 1605 z późn. zm.)*. Rażące różnice w zasadach finansowania środowiskowych domów samopomocy i warsztatów terapii zajęciowej wymagają pilnej zmiany. Takie dysproporcje finansowe są krzywdzące dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Porównanie dofinansowania WTZ i ŚDS na 2024 r. (na rok/na jednego uczestnika)

WTZ	ŚDS	Różnica
<i>§ 5 ust. 4 Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie algorytmu przekazywania środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych samorządom wojewódzkim i powiatowym</i>	<i>planowana kwota dotacji na jednego uczestnika ŚDS - 2 250,40 zł x 12 miesięcy</i>	
31 296,00 zł	27 004,80 zł	4 291,20 zł

Tylko stabilny system finansowania działalności środowiskowych domów samopomocy zagwarantuje płynność finansową oraz stabilną politykę kadrowo-płacową placówek i pozwoli na utrzymanie wymaganych standardów i wysokiego poziomu usług.

W związku z powyższym konieczne jest wprowadzenie zmian w finansowaniu środowiskowych domów samopomocy, **doprowadzenie do zmiany przepisów i zrównanie na tym samym poziomie wsparcia finansowego dla środowiskowych domów samopomocy i warsztatów terapii zajęciowej.**

Śląski Związek Gmin i Powiatów

Piotr Kuczera
Przewodniczący Związku